

1. Proszę wykorzystać przeczytaną lekturę „*Dzieje Tristana i Izoldy*” i historię Tristana jako średniowiecznego rycerza oraz inne informacje o wzorcu rycerza doskonałego.
2. Proszę przeczytać tekst wiodący o powstaniu *Pieśni o Rolandzie*, następnie w zeszycie zapisać pojęcia: trubadur (synonimy: bard, bałt, rybałt) oraz : gesta.
3. Proszę przeczytać fragmenty *Pieśni o Rolandzie* (podręcznik str. 211-213 lub scan)
4. Proszę wykonać zadania 1-4 (zapisać w zeszycie i przesłać na mój adres mailowy).
5. Napisz wypracowanie na temat: Który z rycerzy średniowiecznych: Roland czy Tristan zasłużyłoby we współczesnych czasach na uznanie i szacunek? Uzasadnij swój wybór. (praca ok. 100 słów)
6. Czas wykonania i przesłania zadania: do 4 maja 2020r

Pieśń o Rolandzie (fragmenty)

LVIII

- MINĘŁA CAŁA NOC, WSTAJE JASNY DZIEŃ. Przez szeregi wojsk cesarz jedzie dumnie, „Panowie baronowie – rzeźcie cesarz Karol – widzicie wążów i ciastki przesmyki, wybierzcie mi kogoś, kto będzie pełnił tylną straż”. Ganelon odpowiada: „Roland, mój pasierb; nie masz równie dzielnego barona!” Król słyszy; patrzy nań twardo; po czym mówi: „Czart z ciebie. W ciało ci weszła śmiertelna wściekłość. A kto będzie przede mną sprawował przednią straż?”. Ganelon odpowiada: „Ogier duński; nie masz barona, który by lepiej to spełnił od niego!”.

LXIII

- CESARZ RZEKŁ DO SWEGO SIOSTRZEŃCA ROLANDA: „Miły siostrzanie, wiedź to dobrze, daję ci i zostawiam połowę mego wojska. Zatrzymaj je, to twoje zbawienie”. Hrabia rzekł: „Nie uczynię tego! Niech mnie Bóg pohabił, jeśli zadam kłam memu rodowi. Zatrzymam dwadzieścia tysięcy dzielnych Francuzów. Całkiem bezpiecznie przechoǳę, królu, wawoży; Nie potrzebujesz lękać się nikogo, póki ja żyję!”.

LXXIX

- ZBROJĄ SIĘ POGANIE W SARACENSKIE¹ kolczugi, wszystkie prawie z potrójnej plecionki, wiążą na głowie wyborne helmy saracenskie, przypasują miecze z wierskiej stali². Mają bogate tancerze, walencje włócznie³ i sztandary białe, niebieskie i czerwone. Zostawili muły i wierzchowce, śladają na rumak i jadą w zwartym szeregu. Dzień jest jasny, słońce piękne, nie masz zbroi, która by się nie lśniła. Tysiąc trąb gra, iżby było piękniej. Hałas jest wielki: Francuzi usłyszeli go. Oliwier⁴ mówi: „Panie towarzyszu, bardzo to być może, jak mi nie mam, iż będziemy mieli sprawę z Saracenami”. Odpowiedział Roland: „Ach, dałby to Bóg! Trzeba nam tu wytrwać dla naszego króla. Dla swego pana trzeba ścierpieć wszelką niedolę i znosić wielkie gorąco i wielkie zimno, i oddać skórę, i nałożyć głowę. Niech każdy się gotuje młócić dobrze, iżby nas nie pohabiłono w pieśni! Hańba dla pogan, prawo dla chrześcijan. Nie ode mnie spodziewajcie się złego przykładu!”.

LXXXIII

- OLIWIER POWIADA: „POGANIE SĄ BARDZO SIŁNI, a naszych Francuzów (tak mi się zda) jest bardzo skąpo. Rolandzie, towarzyszu mój, zadmiłże w róg. Karol usłyszcy i wojsko wróci”. Roland odpowiada: „Chybałbym oszalał! Postradałbym w słodkiej Francji moje imię,

trubadurzy – średniowieczni prowansalscy poeci dworscy, a zarazem kompozytorzy i śpiewacy; we Francji północnej zwani truverami

Pieśń o Rolandzie

Jest to najstarszy francuski epos rycerski, zniósł z XI-wiecznego rękopisu z Oksfordu. Zaliczamy go do chansons de geste (znaną de geste), czyli pieśni o bohaterskich czynach, śpiewanych przez trawerba.

Utwór opowiada o wyprawie Karola Wielkiego przeciwko Saracenom w 778 roku. Opowiada zwycięstwo władcy Franków nad Marsyem, królem Saraceni, zdobycie Hiszpanii oraz tragiczną historię tylnego strażnika karolińskiego, zabitego zaatakowanej przez niewidomych. W wątku Roncevaux (Pasewo) w Pirenejach zginęli wówczas najznakomitsi rycerze francuscy. Śmierć poniósł między innymi siostrzeniec Karola Wielkiego hrabia Roland, który zdecydował się wesprzeć króla na pomoc dopiero wtedy, gdy została mu zaledwie garstka towarzyszy. Karol przybył zbyt późno, jednak pomógł śmierć swoich rycerzy.

¹ Saraceni – niewolnicy, antychrześcijańskie określenie muzułmanów

² wierska stal – postać z francuskiej mitologii: Valera (wiersz) nad Rolandem

³ walencje włócznie – z Valencji w Katalonii (Hiszpania) lub z Valencji (szlache) nad Rodanem (Francja)

⁴ Oliwier – postać fikcyjna: brzojowiec Rolanda

Średniowieczni trubadurzy na miniaturze z *Kodexu Manesse*

geste (łac. 'czyny') – średniowieczny gatunek literacki. Mianem tym określa się poematy rycerskie opiewające przygody (czyny) historycznych i legendarnych bohaterów. Szczególnie popularne w literaturze francuskiej pod nazwą *chansons de geste*. Do staropolskich przykładów *geste* należą zabytki historiografii takie, jak kroniki Galla Anonima i Wincentego Kadłubka

Wnet zacznę walić Durendalem¹ co wlezie. Brzeszczot zakrwawi się po złota rękojęść. Zdrajcy poganie przyszli w ten wawóz na swoje nieszczęście. Przysięgam ci, wszyscy naznaczeni są przez śmierć!

LXXXIV

„ROLANDZIE, MÓJ TOWARZYSZU, zadzwoń w róg! Karol usłyszy, zawróci wojsko, wspomóż nas ze wszystkimi swymi baronami”. Roland odpowie: „Nie daj Bóg, aby przeze mnie hańbiono mój ród i aby słodka Francja miała iść w pogardę! Raczej będę walił Durendalem co sił, moim dobrym mieczem, który noszę przy boku. Ujrzycie brzeszczot jego cały zakrwawiony. Zdrajcy poganie zebrali się na swoje nieszczęście. Przysięgam wam, wszyscy skazani są na śmierć!”

CXXVI

BITWA JEST CUDOWNA I WIELKA. Francuzi walą ciemnymi kopiami. Gdybyście widzieli tyle cierpień, tyle ludzi nieżywych, rannych, okrwawionych! Leżą kupami, twarzą ku niebu, twarzą ku ziemi. Saraceni nie mogą strzymać dłużej; po woli czy po niewoli opuszczają pole. Frankowie pilnie gonią za nimi.

CXXX

ROLAND POWIADA: „SROGA JEST DLA NAS TA BITWA. Zatrąbię w róg; nasz Karol usłyszy”. Oliwier powiada: „Nie byłby to czyn godny rycerza! Kiedym ci mówił, abyś to uczynił, nie chciałeś, druhu. Gdyby król był z nami, nie byliśmy nic ucierpieli. Ci, co tu leżą, nie zasługują na żadną nagane. Na tę moją brodę, jeśli ujrzę jeszcze Ode, moją słodką siostrę, nie będziesz nigdy spał w jej ramionach!”

CXXXIII

ROLAND PRZYTKNAJ RÓG DO UST. Obejmuje go dobrze ustami, dmie weń ile tchu. Wysokie są góry i daleki głos rogu – na trzydzieści dobrych mil słyhać go w oddali. Karol słyszy i słyszą wszystkie szyki jego wojska. Karol mówi: „Nasi ludzie wydają bitwę!”. A Ganelon sprzeciwia mu się: „Gdyby to rzekł kto inny, ujrzano by w tym, wierę, wielkie łgarstwo”.

CXXXIV

HRABIA ROLAND Z WIELKIM WYSIŁKIEM, z wielką męką, bardzo boleśnie dzwoni w swój róg. Z ust jego tryska jasna krew. Skroń mu pęka. Głos rogu rozlega się w oddali. Karol słyszy go, przebywając przełęcz. Książę Naim² słucha, Frankowie słuchają. Król powiada: „To róg Rolandowy! Nie dzwoniłby weń, gdyby nie wydawał bitwy!”. Ganelon odpowie: „Nie ma bitwy! Stary jesteś, głowa twoja jest biała i oszedziała, przez takie słowa podobny jesteś do dziecka. Znasz dobrze pychę Rolanda; to cud, że Bóg ją tak długo cierpi. Czyż nie po-

¹ *Durendal* [djurecał] – miecz, który Roland otrzymał z rąk Karola Wielkiego podczas ceremonii poświęcenia na rycarza

² *książę Naim* – postać fikcyjna; książę Bawarii, następca rycerstwa europejskiego, doradca Karola Wielkiego

10 ważył się wziąć Noples bez twego rozkazu? Saraceni uczynili wypad
 i potykali się z Rolandem, twym dobrym wasalem; pozabijał ich
 ostrzem swego miecza; aby zatrzeć ślady, zalał zakrwawione łąki i za-
 topił je wodą. Dla jednego zająca on gotów cały dzień trąbić w róg. To
 15 musi być jakaś igraszka, którą zabawia się ze swymi ludźmi. Któż by,
 u Boga, odważył się wydać mu bitwę? Jedźże, królu! Czego się zatrzy-
 mujesz? Ziemia nasza jest jeszcze daleko przed nami".

CXXXV

1 HRABIA ROLAND MA ZAKRWAWIONE USTA. Skroń mu pękła.
 Dzwoni w róg boleśnie, z lękiem. Karol słyszy i Francuzi słyszą. Król
 powiada: „Ten róg ma długi dech”. Książę Naim odrzecz: „To dlatego,
 że dzielny rycerz weń dmie. Wydaje bitwę, jestem tego pewien. Ten
 8 sam, który go zdradził, namawia cię teraz, abyś chybił swej powinno-
 ści. Uzbrój się, krzyknij swój okrzyk wojenny i wspomóż swych wier-
 nych. Słyszysz wyraźnie: to Roland jest w rozpacz!”

przełożył Tadeusz Boy-Żeleński

Polecenia

1. Scharakteryzuj rycerza Rolanda.
2. Przedstaw, jak Roland uzasadnia odmowę wezwania pomocy.
3. Opisz postawę Oliwiera. Porównaj ją z zachowaniem Rolanda.
4. Wyjaśnij, czym dla Rolanda jest honor.

Śmierć Rolanda w bitwie pod Roncevaux

ilustracja z manuskryptu (ok. 1455–1460)